

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН
КАФЕДРА НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії та міжнародних
відносин

Ольга МАКЛЮК
(ініціали та прізвище)

(підпис)

« 01 » вересня 2023 р.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ: ТРАДИЦІЇ ТА МОДЕРН
(назва навчальної дисципліни)
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра

(назва освітнього ступеня)

очної (денної) та заочної (дистанційної) форми здобуття освіти
циклу вільного вибору студентів в межах університету

(шифр, назва спеціальності)

Укладач: **Петрова К.А., к.і.н., ст. викладач кафедри новітньої історії України**
(ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри новітньої історії
України

Ухвалено науково-методичною радою
факультету історії та міжнародних
відносин

Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.
Завідувач кафедри новітньої історії
України

Ф.Г. Турченко

Протокол № 1 від "01" вересня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету

І.М.Кривко

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін За вільним вибором студентів в межах університету	
Спеціальність	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Освітньо-професійна програма			3-й
	Змістових модулів – 4	Лекції	
		28 год.	10
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 4		
		Самостійна робота	
		62 год.	80
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу полягає у формуванні у здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра системи знань про українську культуру в її історичному розвитку та на сучасному етапі. Відповідно до цього, впливають три головні *завдання* курсу.

1) Ознайомити студентів з українською культурною спадщиною. Діалектика стверджує, що історія розвивається по спіралі. Таким чином, минуле рано чи пізно повторюється (у нових обставинах), неначе новий виток цієї фігури. Джефрі Чосер ще у XIV ст. сказав, що «немає такого нового звичаю, який не був би старим», а у XIX ст. його підтримав Жак Пеше, лаконічно зазначивши: «Нове – це добре забуте старе». Зважаючи на це, досвід людей, які жили раніше, може стати нам у нагоді, дати можливість спрогнозувати наслідки наших дій у перспективі.

2) Історія культури, як і історія загалом, є потужним інструментом для самопізнання особистості. Сучасні люди є носіями новітньої, диджиталізованої (оцифрованої) культури з усіма її досягненнями та вадами. Вона ж, у свою чергу, є продуктом тривалого історичного розвитку. Пізнаючи культуру минулого, ми одночасно отримуємо знання про самих себе.

3) Курс має сприяти розвиткові навичок розуміння інших людей. Досліджуючи інші культури, віддалені від нас у часі та просторі, здобувачі вищої освіти набувають досвіду подолання культурних бар'єрів. Один з українських волонтерів у 2015 р. з особистого досвіду вивів формулу, що більшість радикальних та людиноненависницьких ідей мають своїм корінням банальну необізнаність із переконаннями та культурою інших. До схожих висновків давно прийшли психологи. З огляду на це, курс спрямований на вивчення не лише «виключно» української культури, але й культури національних меншин, які населяють Україну.

За підсумками вивчення курсу «Історія української культури: традиції та модерн» здобувачі вищої освіти повинні *знати*:

1. Періодизацію розвитку культури на території сучасної України.
2. Особливості української культури в історичному контексті.
3. Вплив культурної традиції на розвиток людської думки.
4. Основні напрямки в мистецтві, освіті, науці.
5. Взаємозв'язок розвитку культури із загальним історичним процесом на українських землях.
6. Регіональні особливості розвитку культури та їх причини й наслідки.
7. Головні тенденції розвитку культури в Україні на сучасному етапі державотворення.

За результатами курсу здобувачі вищої освіти повинні *вміти*:

1. Визначати специфічні риси культурного життя країни.
2. Враховувати культурні звичаї України в сприйнятті інших культур.
3. Проводити самостійний аналіз культурної ситуації.
4. Враховувати основні традиції у побуті, одежі, їжі, поведінці українців в практичній діяльності.

5. Виробляти стратегію, що дозволяє знайти своє місце в культурному середовищі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання:

Результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.	Методи: робота під час лекційних занять. Контрольні заходи: написання есе.
Інтелектуальне сумління, чесність у своїй справі та уникання симуляцій, плагіату й інших виявів недоброчесності.	Методи: опрацювання літератури до визначених тем, відвідування онлайн історичних вебінарів та наукових семінарів/круглих столів. Контрольні заходи: написання есе, розв'язання аналітичних завдань.
Знання та вміння використовувати різноманітні методи виявлення та опрацювання історичних і археологічних джерел, зокрема, інструментарій спеціальних історичних дисциплін, новітні комп'ютерні технології для пошуку та обробки історичних або пов'язаних із ними даних.	Методи: опрацювання тем для самостійного вивчення на основі історичних джерел. Контрольні заходи: вирішення аналітичних завдань, тестові завдання
Здатність виявляти і опрацьовувати належним чином джерела інформації (бібліографії, документи, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т.п.) для реалізації науково-дослідних проектів.	Методи: самостійна робота. Контрольні заходи: написання есе.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс пов'язаний з циклом дисциплін загальної підготовки: історія України, українська мова професійного спрямування, філософія.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Архаїчна та традиційна культура

Змістовий модуль 1.

Українська культура в давнину та середньовіччя.

Тема 1. Вступ до вивчення історії української культури.

Значення слова та «культура», її види та форми. Підходи до періодизації історії культури. Значення культури в житті суспільства.

Позитивістський підхід до культури і мистецтва. Ігрова концепція культури. Психоаналіз та інтерпретація культурних пам'яток. Структуралістська перспектива в культурі.

Тема 2. Культурна давнього населення України.

Світогляд перших людей. Анімізм, тотемізм, фетишизм і магія. Особливості культури землеробів та скотарів кам'яного віку. Архетипи первісних уявлень в сучасній культурі. Знахідки первісного мистецтва на території України. Кам'яна Могила.

Культура Трипілля-Кукутені. Спосіб життя трипільців. Мальована кераміка. Ліпна скульптура трипільців. Орнаменти та символіка трипільської культури.

Кімерійці та скіфи. Скіфська міфологія. Матеріальна культура скіфів. Особливості сарматської культури. Вплив давньогрецького мистецтва на скіфів та сарматів.

Тема 3. Розвиток культури в Києво-Руській державі.

«Життєвий світ» слов'ян-язичників. Дохристиянські міфи та усна традиція. Зміна картини світу жителів Київської Русі під впливом прийняття християнства. Вплив хрещення на розвиток культури. Література Київської Русі. Давньоруська архітектура. Візантійський стиль. Давньоруське образотворче мистецтво: мозаїка, фреска, книжкова мініатюра, іконопис.

Галицько-Волинське мистецтво (XIII-XIV ст.), його особливості. Галицько-Волинський літопис – найвидатніший історико-культурний документ. Розвиток музичного мистецтва у Галицько-Волинському князівстві.

Змістовний модуль 2.

Українська культура у XVI – на поч. XX ст.

Тема 4. Культурні процеси у добу козаччини.

Доба Литовсько-руського князівства. Костянтин Острозький та його академія. Розвиток книгодрукування.

Братства і розвиток культури. Пісенно-поетична творчість козацької доби. Києво-Могилянська академія. Особливості реформаційного руху.

Боротьба українців проти асиміляторських заходів, за збереження ідентичності. Культурологічна та просвітницька діяльність Івана Мазепи. Козацькі літописи.

Тема 5. Українська культура XVII-XVIII ст.

Українське бароко. Григорій Сковорода – просвітитель, філософ, поет. Театральне мистецтво. Освіта в Україні. Музичне життя та нові тенденції у розвитку образотворчого мистецтва. Розвиток хорового мистецтва та музичної освіти. Кобзарство. Вертеп. Архітектура.

Народні ікони – Козацькі Покрови. Народне малярство. «Козак Мамай», «Козак-бандурист». Парсунний портрет.

Культурна експансія в Московщину, реалізація імперського проекту.

Тема 6. Українська культура в добу націєтворення (XIX ст.).

Українська наука і культура. Організація науково-мистецьких товариств. Тенденції розвитку української літератури. Театр корифеїв.

Реформа освіти. Недільні школи, клубні заклади та бібліотеки. Товариство «Просвіта».

Музичне та образотворче мистецтво. Музейна справа. Меценати та колекціонери.

Тема 7. Перша світова (тотальна) війна і культурні процеси на українських землях.

Політичне життя та культурний процес в Україні на початку XX ст. Іван Франко. Культурне життя «під патронатом» Українських січових стрільців.

Війна і культура. Культура на війні. Український театр та музичне мистецтво.

Запорізький край під час Першої світової війни. Розвиток літератури. Василь Пачовський.

Розділ 2. Ідеї та переживання в культурі XX-XXI ст.

Змістовний модуль 3.

Українська культура у першій половині XX ст.

Тема 8. Відродження культури під час Української революції.

Освіта. Вища школа. Наука. Література.

Театр. Музика. Преса та книгодрукування.

Культура української політичної еміграції. Табори інтернованих бійців Армії УНР. Український світ в Подєбрадах.

Тема 9. Культурні процеси 1920-1930-х рр.

Теорія боротьби двох культур. Роль мистецтва у тоталітарній системі. Політика «українізації» та її вплив на українське мистецтво 20-30-х років

XX ст. Літературний процес та М. Хвильовий. Сталінський терор та його наслідки для української культури.

«Школа Бойчука», «бойчукізм». Пропаганда в скульптурі. Розвиток національного музичного мистецтва. Поєднання класики з фольклором. Київська музично-драматична школа. Київський хор О. Кошиця. Капела «Думка». Розвиток національного театру. Л. Курбас та театр «Березіль». Становлення радянського театру. Драматургія. Зародження українського кінематографу. Перші українські хронікальні фільми. Актори. Олександр Довженко. Київська та Одеська кіностудії.

Тема 10. Друга світова (тотальна) війна і доля української культури.

Радянська ідеологія та формування «нового типу людини». Агітаційний та сатиричний плакат. Українське кіномистецтво. Хронікально-документальне кіно. Кіножурнали. О. Довженко «Битва за нашу Радянську Україну».

Особливості політики окупаційної влади у сфері освіти та релігії. Вивезення окупантами культурних цінностей. Втрати пам'яток культури в роки війни.

Український націоналізм та розвиток культури. Олена Теліга. Олег Ольжич. Культура в таборах «Ді-Пі» та країнах «вільного світу».

Змістовний модуль 4.

Українська культура у др. пол. XX ст. – на поч. XXI ст.

Тема 11. Культура в Україні в умовах «розвинутого соціалізму» та під час кризи радянського устрою.

Архітектура. Живопис. Воєнна та історична тематика в творчості художників. Скульптура. Література. Спілка письменників України.

Національні мотиви у творчості українських шестидесятників. Публікація творів репресованих авторів. Переслідування творчості шестидесятників. Самвидав. Репресії. Художня творчість шестидесятників.

Театр. Режисери та актори. Досягнення українського кінематографу. Обмеження тематики творчості. Українська музика. Оперне мистецтво. Балет, симфонія. Національна школа вокального мистецтва. Естрадна музика. Творчість українських митців-емігрантів. Роберт Лісовський. Квітка Цісик. Джон Палагнюк. Зірки Голівуду українського походження.

Тема 12. Український андеграунд та антирадянські течії кін. 1980-х – поч. 1990-х.

Початок національно-культурного відродження. Закон про мови Української РСР. Публікація історичної, художньої та мемуарної літератури. Повернення культурних цінностей.

Недержавні культурно-мистецькі організації 1990-х років. Інституалізація нонконформістських течій в мистецтві.

Фестиваль «Червона рута». Сестричка Віка. Кому вниз. Тарас Петриненко. Брати Гадюкіни.

Тема 13. Розвиток української культури в перше десятиліття незалежної України.

Література. Публікація заборонених творів. Сучасні українські автори. Живопис. Жанри сучасного українського живопису. Поп-арт. Сучасні художники. Фотомистецтво. Скульптура. Великий скульптурний салон. Відродження української народної творчості. Гончарство.

Театр. Режисери. Постмодернізм в театральному мистецтві (перформанс, хепінінг). Кіномистецтво. Документальні, науково-популярні та анімаційні фільми. Художні фільми. Режисери та актори. Кінофестивалі.

Музика. Композитори. Національна опера України. Конкурси співаків та музичні фестивалі. Естрадні виконавці та композитори.

Тема 14. Від Міленіуму до сьогодні.

Нові види мистецтва в ХХІ ст. Мистецтво нових медіа. Доповнена реальність. Віртуальні світи. Біо-арт.

Мистецтво та відображення цінностей масової культури. Проблема розмивання моральних норм. Загроза глобалізації. Кітч. Комерціалізація та творчість. Технократичне ставлення до людини.

Українська культура «на грані двох світів» між Заходом та Сходом. Суспільний протест як каталізатор розвитку української культури. Російсько-українська війна та її вплив на розвиток масової культури.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістові модулі	Усього годин	Аудиторні контактні години					Самостійна робота		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття		Семінари		очна	заочна	Т.з.	П.з.	Усього балів
			очна	заочна	очна	заочна					
1	2	3	4		6		8		10	11	12
1	15		6	2			9	20	5	10	15
2	15		8	3			7	20	5	10	15
3	15		6	2			9	20	5	10	15
4	15		8	3			7	20	5	10	15
Усього за змістові модулі	60		28	10			32	80			60
Підсумковий контроль (екзамен)	30										40
Загалом			90							100	

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Вступ до вивчення історії української культури	2	
1	Культура давнього населення України	2	1
1	Розвиток культури в Києво-Руській державі	2	1
2	Культурні процеси у добу козаччини	2	1
2	Українська культура XVII-XVIII ст.	2	
2	Українська культура в добу націєтворення (XIX ст.)	2	1
2	Перша світова (тотальна) війна і культурні процеси на українських землях	2	1
3	Відродження культури під час Української революції	2	1
3	Культурні процеси 1920-1930-х рр.	2	1
3	Друга світова (тотальна) війна і доля української культури	2	
4	Культура в Україні в умовах «розвинутого соціалізму» та під час кризи радянського устрою	2	
4	Український андеграунд та антирадянські течії кін. 1980-х – поч. 1990-х.	2	
4	Розвиток української культури в перше десятиліття незалежної України	2	1
4	Від Міленіуму до сьогодення	2	2
Разом		28	10

6. Самостійна робота

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Вступ до вивчення історії української культури	2	2
1	Культура давнього населення України	4	9
1	Розвиток культури в Києво-Руській державі	3	9
2	Культурні процеси у добу козаччини	2	5
2	Українська культура XVII-XVIII ст.	1	5
2	Українська культура в добу націєтворення (XIX ст.)	2	5
2	Перша світова (тотальна) війна і культурні процеси на українських землях	2	5
3	Відродження культури під час Української революції	3	7
3	Культурні процеси 1920-1930-х рр.	3	6
3	Друга світова (тотальна) війна і доля української культури	3	6
4	Культура в Україні в умовах «розвинутого соціалізму» та під час кризи радянського устрою	2	5
4	Український андеграунд та антирадянські течії кін. 1980-х – поч. 1990-х.	1	5
4	Розвиток української культури в перше десятиліття незалежної України	2	5
4	Від Міленіуму до сьогодення	2	5
Разом		32	80

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Тестування	За змістом програми, передбаченим для ЗМ1	Пропонується відповіді на 5 питань. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал	5
	Написання есе	<ul style="list-style-type: none"> - Анімізм; - Тотемізм; - Фетишизм; - Магія; - Архетипи первісних уявлень в сучасній культурі; - Ювелірні вироби скіфо-сарматської доби; - Дохристиянські вірування українського народу. - Літописання Київської Русі: Повість минулих літ та Галицько-Волинський літопис; - Героїчний епос доби Києво-Руської держави; - Ранні християнські традиції на Русі. 	Об'єм есе – від 3 до 10 сторінок стандартного тексту. Головні вимоги: самостійність викладу, логічність, вичерпний виклад теми.	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Тестування	За змістом програми, передбаченим для ЗМ2	Пропонується відповіді на 5 питань. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал	5
	Написання есе	<ul style="list-style-type: none"> - Острозька академія; - Козацькі пісні та поетична творчість; - Філософській світ Григорія Сковороди; - Кобзарство; - Розвиток українського професійного театру у XIX ст. - Художні екранізації творів Івана Франка; - Твори Тараса Шевченка в сучасній українській пісні; - Мистецтво агітаційного плакату Першої світової в Україні; - Козацький образ в українському кінематографі; - Літературна творчість 	Об'єм есе – від 3 до 10 сторінок стандартного тексту. Головні вимоги: самостійність викладу, логічність, вичерпний виклад теми.	10

		Українських січових стрільців.		
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3	Тестування	За змістом програми, передбаченим для ЗМ3	Пропонується відповіді на 5 питань. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал	5
	Написання есе	<ul style="list-style-type: none"> - Періодичні видання української еміграції 1920-1920-х рр.; - Літературний процес під час Української революції; - Теорія боротьби двох культур; - Хвильовизм; - Бойчукізм; - Кінематографічний геній Олександра Довженка; - «Березіль» Леся Курбаса; - Олена Теліга; - Олег Ольжич; - Творчість Ніла Хасевича. 	Об'єм есе – від 3 до 10 сторінок стандартного тексту. Головні вимоги: самостійність викладу, логічність, вичерпний виклад теми.	10
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Тестування	За змістом програми, передбаченим для ЗМ4	Пропонується відповіді на 5 питань. Правильна відповідь оцінюється в 1 бал	5
	Написання есе	<ul style="list-style-type: none"> - Творчість Алли Горської; - Поетичний світ Василя Стуса; - Зірки Голівуду українського походження; - Пісенна творчість Квітки Цісик; - Графіка Роберта Лісовського; - Музичні фестивалі «Червона рута» та «Перлини сезону»; - Український патріотичний рок; - Український кінематограф про російсько-українську війну (2014-); - Вуличне мистецтво vs мистецтво вулиць; 	Об'єм есе – від 3 до 10 сторінок стандартного тексту. Головні вимоги: самостійність викладу, логічність, вичерпний виклад теми.	10

		- Сучасний український літературний процес / Моя улюблена книжка сучасного українського автора.		
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання – тестування на платформі СЕЗН ЗНУ	1-й рівень: 6 тестових завдання на знання дат та подій 2-й рівень: 4 завдання на знання термінів і понять	Оцінюються у 1 бал кожне Оцінюються у 2 бали кожне	14
	Практичне завдання – написання есе	Завдання №1: есе, присвячене одній з пам'яток архітектури та містобудування, яка знаходиться у населеному пункті, де проживають студенти. Завдання №2: есе на тему «Мій улюблений твір українського мистецтва». Обсяг робіт – від 3 до 6 аркушів.	Оцінюється у 13 балів кожне	26
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Білозуб Л.М., Гончаренко Ю.В. Історія образотворчого мистецтва (від первісного мистецтва до XVIII століття) : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Театральне мистецтво». Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 128 с.

2. Грушева Т.В. Історія українського мистецтва : довідник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 189 с.
3. Грушева Т.В. Історія українського мистецтва : від бароко до постмодерна : навчально-методичний посібник для здобув. ступ. вищої освіти бакалавра. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 479 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів рекомендований МОНМСУ / за ред. О.Ю. Павлової. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 340 с.
5. Сідлецька Т.І. Історія української культури : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2016. Ч. I. 119 с. ; Ч. II. 78 с.

Додаткова:

1. Bondarenko A. Electronic dance music in ukrainian musical culture. *Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство*. 2020. Вип. 43. Р. 60-66.
2. Krynski A., Kiyanovska L., Stets H. Religious Thematics in Ukrainian Musical Culture of The XIXth Century : Historical Prerequisites. *Східноєвропейський історичний вісник*. 2019. Вип. 13. Р. 40-49.
3. Sysyn Frank E. History, Culture, and Nation : An Examination of Seventeenth-Century Ukrainian History Writing. Cambridge, Massachusetts : Ukrainian Studies Fund Harvard University, 1988. (The Millennium Series).
4. Акимович Є. О. Українська культура в історичному вимірі. (IX-XVII століття). Одеса : Маяк, 2009. 496 с.
5. Ворончук Н. В. Українська держава й культура : спроби ретроспективного аналізу 90-ті рр. ХХ ст. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Історія*. 2008. Вип. 13. С. 162-167.
6. Герчанівська П.Е. Українська народна культура : християнський вимір : монографія. Київ : Університет «Україна», 2011. 426 с.
7. Зотов В.М., Клімачова А.В., Таран В.О. Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів : навчальний посібник рекомендований МОН України. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
8. Іларіон. Українська культура і наша Церква. Ідеологія Української Православної Церкви. Життєпис. Вінніпег : Накладом Товариства «Волинь», 1991. 84 с.
9. Калакура Я.С., Рафальський О.О., Юрій М.Ф. Українська культура : цивілізаційний вимір : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса, 2015. 496 с.
10. Карась А. Ф. Українська культура у ХХ ст. (перша половина). *Лекції з історії світової та вітчизняної культури*. Львів : Світ, 2005. С. 516-548.
11. Кримський С. Українська культура та її базові архетипи. *Система сучасних методологій : хрестоматія : у 4 т. / упоряд., відп. ред., пер. А.В. Фурман*. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. Т. 1. С. 75-85.
12. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2000. 472 с.

13. Пахльовська О. Українська культура у вимірі «пост» : посткомунізм, постмодернізм, пост вандалізм. *Сучасність*. 2003. №10. С.70-85.
14. Проблеми та пріоритети модернізації української культурної політики : аналітична доповідь / за заг. ред. С. І. Здіорука. К. : НІСД, 2014. 68 с.
15. Українська культура в європейському контексті / Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П., Безвершук Ж.О., Новохатько Л.М. Київ : Знання, 2007. 680 с.
16. Українська культура : перспективи євроінтеграції. Інноваційні процеси в сучасній культурі : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 7-8 квітня 2016 р. Ч. II / редкол. : Л.О. Карпова, К.М. Кириленко, І.В. Петрова, М.О. Проскуріна, А.Ф. Слівінська, О.А. Чайковська. Київ : КНУКіМ, 2016. 192 с.
17. Чорний Р. В. Українська культура у вимірі стильових настанов : бароко, модерн, постмодерн. *Гілея : науковий вісник*. 2020. № 155. С. 187-190.
18. Шалашна Н.М. Українська книжкова культура козацької доби у висвітленні вітчизняних книгознавців *Українська козацька держава : витоки та шляхи історичного розвитку* : матеріали Восьмих Всеукраїнських історичних читань : збірник наукових статей / під. ред. : А. Ю. Чабана, В. М. Мельниченка; Ін-т іст. України НАНУ, Всеукр. спілка краєзнавців, ЧДУ ім. Б. Хмельницького, Центр по дослідж. іст. Серед. Подніпров'я. Черкаси : ЧДУ, 2001. С. 131-134.
19. Щур Ю. Краєзнавчий рух на Запоріжжі під час нацистської окупації. *Краєзнавство Запорожжя*. 2016. №1. С. 130-134.
20. Щур Ю. Товариство «Просвіта» на Запоріжжі у першій половині ХХ століття : нарис історії. Дніпро, 2018. 91 с.

Інформаційні ресурси:

1. Canadian Institute of Ukrainian Studies. URL: <https://www.ualberta.ca/canadian-institute-of-ukrainian-studies/index.html>
2. Ukrainian Research Institute at Harvard University. URL: <https://huri.harvard.edu/>
3. 7 чудес України. URL: [http:// https://7chudes.in.ua/](http://https://7chudes.in.ua/)
4. Електронна бібліотека «Діаспоріана». URL: <http://www.diasporiana.org.ua>
5. Замки та храми України. URL: <http://www.castles.com.ua/>
6. Інститут історії України НАН України. URL: <http://history.org.ua/uk>
7. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. URL: <http://www.etnolog.org.ua/>
8. Історія української культури. Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/istkult/ikult.htm>
9. Історична правда. URL: <http://www.istpravda.com.ua/>
10. Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. URL: <http://www.muzeum.in.ua/>
11. Національний заповідник «Глухів». URL: <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

12. Національний заповідник «Хортиця». URL: <https://hortica.zp.ua/ua>
13. Національний історико-археологічний заповідник «Кам'яна могила». URL: <http://www.stonegrave.org/>
14. Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця». (Батурин). URL: <http://www.baturin-capital.gov.ua/>
15. Національний художній музей України. [URL: <http://namu.kiev.ua/>]
16. Портал сучасного образотворчого мистецтва. URL: <http://arts.in.ua/>
17. Читиво: українська бібліотека. URL: <https://chtyvo.org.ua/>